

Nagáha ába nén hékta , pté , mačoce nén ožúbinac'ehá , įkjéwįcášta dóken įknúhabi dágu wówjana , žená įwówaknagįkta .

Žená šokyáh snókwaya .

Watápe wįcášta , įcáhmayą .

Adé žé watápe wįcášta žéca iná žé'įš žéca .

Žé įcáhmayábi .

5

Mįkúšina ca įš įcáhmayą .

Žécen žená dóken įkjéwįcášta wá'įc'įknagábi žená , ús wahógumąkiyabi eje .

Dágu wážį ecágen , giksúyemaąkiyabišį , cigábi žé , " Dóhąni šiknášį , " emągiyabi .

" Dóhąni įš , wįcášta ktéšį , " emągiyabi .

" Dóhąni įš , wįcášta awįca'i'ésį emągiyabi .

10

Wįcáhįyąbina , wagágabina kó , úšigabi žená dóhąni įwįcahešį , " emągiyabi .

Žená dágu waká žéca awáwįcayaga cén , wįcáhįyabina gąbina kó ehá'įbic , " emągiyabi .

Žécen tíbi nuhá šten , wįyą nuhá šten , wóyude yaknáįkta .

Įknúhąnań wagágana , wážįń wócį hí šten , ahágeń wážįń wóyude yéknaga kó štaš , k'ú nína wópina enįjįyįktac , " eyábi .

Žécen wanáyakóda šten , dágu wóyude wįcášta úšiga yak'ú žé , snokyáyayįktešį , agám wócańhiya , wašté nuhįkta .

15

Dágu wįcák'u žé , kapéya eštá oyáginįkta .

Žé wįcóń'ą wašté ecánų žé'ųs , dágu wakán úšinina hįkna žécųktac , " emągiyabi .

Dágu įš , " Wagágana wįcáhįyana eštá owáyage , o'úšiga įdé sijáya eštá dókeja šten dóhąni įhešį ."

Žécen emągiyabi .

" Žécen togádagiya įkjéwįcášta nedáha nįbikta .

20

Dáguškibina įš , wamnónijabi , yukábi žená įš , úšiwįcagina .

Wóyude yaknága šten , yatí én híbi šten , wówįcak'u .

Žená úšigabi , nihų ,,,. atgúgu húgu eštá wanįjabi šten , wamnónija žécabi , duwéni nínań owįcagiyešį .

Žená úšiwįcána ."

Žécen wahógumąkiyabi .

25

Žécen né , įkjéwįcášta , óha ya'ú ne , įknúhąna wįcášta wážįń šikná wacógu , žéca snokyáya štén , né wįyą nitáwa , dágu špayą hįkna , wóyude špayą hįkna , wįcášta šikná žé gicó .

Dóken wówahicoyaye žé , ecén eyá hįkna , gicó .

Kúwa , dagúwaye , watí žéci ú , wó'ųdįktac , " ejįya .

Žécen úkta .

Hí štén , įtó , gicį cayánųbįkta .

30

Ijú yécunibi šten , žehá , dágu ú yéco žé oyéjinagjka .

Žéš ító togáhe wóyak'uktac .

Wíyą nitáwa wók'ukta .

Wódgicunį štén žehá , i'ábi eyágijjka .

Anániġoptąktac .

35

Žécen hĵkna , ecédušį tawácį žé gicúnįktac .

Gá niyé dágu , nitáwacį žé wašté žé mnihá

Žé wįcášta sijáya tawácį eyáš mnihéšįc .

Waš'ágešį .

Žécen šikná štáš gicúnįkta .

40

Žécen wahógumákíyabi .

" Žé , togádagiya nĵkta .

Iĵjéwįcášta dágu wó'ahope yuká .

Žécen , žená wó'ahope wįcóh'ąge wážih wanága štén , dóhąni dóken ektášį eyéšį

Iš žená , dágu wakán žé ušpéwįcakíya cén , žécųbi .

45

Žécen wįjáyanašį , dágu wįcóh'ą ecųbi žé , wįjáyanašį kóš dóken i'ábi ožúna ektám eyéšį .

Žená nĵtákonabi dagúwįcáyaya eštá žé wįcóh'ąge žé opabikta ."

Žécen i'ábi emágíyabi .

Žécen togádagiya , naġáhą ába én , uĵ'ųbi nékabiš otĵ'įga .

Žehác'ehą , žeyábi togádagiya , wašįju óhą ya'ųkta .

50

Žená wócegiya ecųbikta , žená wįjákabic i'é .

Nína wįjakabi .

Dágu waká , maĵká nén mánic'ehą , dóken to'í'e žená w'ówabi én , okmá hĵkna .

Waká žé dóken to'í'e ženáwa , dóhąnic , giksúyabišį .

Žécen žená wówįjake žéca .

55

Gá owácegiye tok'ák'ą , yuká štaš įdúh iyúhana , dágu waká wážina , cégiyabi .

Žé to'í'e wįjáyanašį kó štáš , dóhąni , i'ábi ecédušį eyéšį , " emágíyabi .

Žécen owácegiye tok'ák'ą , įĵjéwįcášta to'ųbi cen , yuká štén , nįdąguyebi nĵtákonábi kó owá

žená ámnįgiya , žén wówįjana yuhá hĵkna ópabikta .

Žé ús edáhą cén wócegiye tok'ák'ą žená , ahópa .

Dohąni i'ábi sijáya éduš eyéšį , " emágíyabi .

60

Žé wįjakabi .

Žécen įĵjéwįcášta įcáġabi žehádahą , hokšína wáží , įcáġa háda , wįcáhĵiyana žé , ába níyuha , ába ehą íbi hayákena háda , waná tagóžakbagu wahógųkiya ,

Dágu , wjćášta ktébi žená , žé togágakiye , togágihekiya , ús žewjćagiyabi .

" Žé ahágeya , wjćóh'ą sije žécac , " eyábi .

" Žé wamánubi žená , niťákona dagúwjćáyaye ešťá , dagúh' yuhábi šten , én cądé égiknažešj .

65

Dáguh' yuhábiš , nína waštéyana šten , dagúh' iš , waštégina yuhábi céyaga ús , j'c'iyopeya .

Duwéni , jkdómiya , dágu k' išj . "

Žécen eyábi

Žécen naǵú , jn'uba kapéya wjćóh'ąge , síja žé iš wjya hjknátu žécaš , dóhąni kuwášj .

Nitáwac'j én yegiyeshj .

70

Žená síjac , " eyábi . "

Žé wjya žé nitáwašj žé wjćá , toką táwac .

jknúhąhąna , wjćá žé snokgiya šten , onádąna , šikná hjkna , kte iyenijktac , niyé wanj'ic' ańjka , " eyábi .

" Žécen dóhąni wjhjknatú nécaš , kuwášj , " eyábi emágiyabi .

Gá dágu waží iš , adé iš , žé iš , wahógumakiye žé , naǵáhą nehą , jkjéwjćášta maká owája , ti' óda , mańóce kayéna , én uk' úbi .

75

Hjka dágu waží , síja duká , jkjéwjćášta , waštéginabi žé , minípéda žéca .

Žé k' iš' ágjka ška .

Dóhąni , nína kuwášj , " emágiyabi .

Duká žé , jknúhąhąna , awéktduža cén , mjš komáška žehą , minípéda mnátges' a .

Duká , wécuni waná wókjabi daǵą , snokwáye žehąga , wécuni .

80

Žé' u pinámj'c' iya miyé .

Žé naǵú žécen jkjéwjćášta , dagucj'abi wahógunwjćakiyabi žé , naǵáhą wjćó'jcahe , én úbi né dagunih' snokýabišj .

Naǵáhą j'c'ahabi huǵágebi atgugú huǵubi kó dóhąni dágu , wahógunwjćakiyabi , eyábišj .

Abá žepá céyagešj duká abá naǵáhą nehán iyégášeš , wjćóh'ąge sijaya ec'ubi .

Cj'abi , én kókó , cj'ábí , wawjćayagabi kóš , minípéda né , miní j'bíǵa , ženáwa yatǵabi .

85

Ženáwa cj'abi , ušpéwjćakiyabi stéyehtjya .

Dágu waží , mjš , owéknagjka .

Komáška žehą minípéda mnatges' a .

Žehą mj'cjabi , júsisibina , žédu wamáyagabi kóš , ah minípéda tída awákni hjkna mnatges' a .

Naǵáhą nehán , mj'cjabi né abá iš ec'ubi .

90

Žená , miyé wawécaǵaš otá' iǵa , epjá ejé naǵáhą nehą .

Žécen jkjéwjćášta . dágu wahógunjciyabi .

Ženáwa waná , waníyedu wikjémna šákpe kapéya , žehac' ehą waná jnázj .

jkjéwjćášta gábina , wjćáh'jyabina , owá wanj'jabi žehą .

Dágu , wahóguḡiciyabi , ženáwa waná jnážj .

95

Naḡáhą nehą wjćó jcaḡe žécaš , dágu ecúbišj .

Žécen nahą eštá , dágu wanáḡaš wahóguḡiciyabi žená , duwéñ wa'ówabi én okmá hĵkna , owáyawa , jkĵéwĵćáštá owáyawa ópabi žená , én yawá hĵkna , ús wahógunwĵćakĵiyabi úkaš , dókedu hun .

Dagúñ ús wókĵawĵćakĵiyabikta cówa epjá ejé .

Žécen , naḡáhą nehán , jkĵéwĵćáštá makówaja , o'úšiya uk'úbi cén .

100

Né makómašpe én , owá timáhen uk'úbi .

Žécen , dágu wažj , wówac'j , wašté .

jkĵéwĵćáštá naḡáhą jcaḡabi žé , wa'ówabi snokyá hĵkna wašĵju i'ábi wayápĵbi .

Žé togádagiya žé , wówacĵye tága žé , wa'ówabi snokyá hĵkna .

Dágu wó'ope eyábi , ženáwa , edáhą eštá snokyábi štén togáda žená iyé wac'j'ĵ'ĵiyabiktac epjá ejé

ĵtó ženága

Relationship

get the recordings for these on

Aké nehą , wódaguye , žená , jwówaknaḡĵkta .

Hékta doháḡe jkĵéwĵćáštá , jjáḡabi žéhadaḡą , wódaguye , né togáhe ogĵĵiyagabi .

Wĵya žé , cųwĵtḡu žé , " Kída gá , wĵkóške gáki waḡnáḡe žé , žé dagúyayac , " eyá .

Wĵćá žé'jš , " Kída micĵkš gá košká waḡnáḡe žé dagúyaye . "

Žécen eyábi .

5

So , wódaguye né , nína kokdówecĵḡą yá nécen epĵkta .

Mĵćĵkši žé , wĵya yuhá štén , žé wĵya yuhé žé , sam tadáguye žená miš dáguwĵcawayĵkta .

Žécen wówĵjana , yuhábi .

Žécen wódaguye né , nakóda oyáde én dóḡani , jnážĵšj eyáš , gĵćĵknuzabi ecĵyadaḡą ús , wódaguye né žécen ecáḡen yá .

Dóḡani jnážĵšj kó .

10

Žécen wówĵjana yuhábi .

Žécen , naḡáhą nehą , dágu epĵkte žé , wódaguye , miyé mitáwa , micĵjabi žé .

Mĵćĵja wažj , siháśaba wĵya , yúza .

Žé waná dagúwaye žéca , wĵya žé , mitágošḡu .

Žécen abá jš , jhákḡuwaḡbina , žéca wĵcáyuzabi .

15

Aké žená jš , mitágošḡubi , uh , mĵtágozabi eštá , žécedu , śahĵyabi jš naḡún žécen žé'jš dagúwĵcawaye .

Kaǵí tóga įš kokdówecihą wódaguye įš , žéci įš aké , wódaguye mnuhá , ejé
Naǵáhą nehán wódaguye , kokdówecihą yé žé , iná tųwįjuna ecíyadahą wıćó`įcáǵe , įcáǵabi žé
, néci wéwįcášta eyábi , žéci , įcáǵabi ca , žé`įš daguwįcawaye .

Žécedu .

Žécen , akéš adé ecíyadahą įš akéš hańátųwą óm ųk`ųbi nén žé`įš akéš dagúwįcawaye , žéci
yukábi adé ecíyadahą .

20

Žécen žé ųs eyáš , žécedu cén , wódaguye nakóda wódaguye né tóhąni , įnázįšį
Dohágeja yįkta cén .

Duká žená , naǵáhą įcáǵabi né , eyáš snokyábišį .

Žén , eyáš naǵáhą , wódaguye wıćó`įcáǵe eyáš , atgúgu , gúgu , timnúgu sųgágu , žeyáš
žehána yá snokiyabi .

Eyáš ženága .

more

Aké aké žeyá , wódagugiciye , įwówaknaǵįkta .

Žé nakóda , oh , įkjéwįcášta , maķá owája , wódagugiciye né dóhąni , įnázįšį .

Eyáš , wıćá waźí cijá yukábi haďá tagóžakpágu yukám haďa , sám gáken , yá , wıćó`įcáǵe dób ,
žehágeja , wódaguye, giksúyabi .

Žécen , duká , naǵáhą nehán , wašįjubi oyáde , óhą ųk`ųbi .

Įš tóh`agebi žé , toká , wašįju , wódaguye eyáš .

Eyáž iyé , wıćá žé cijábi , tagóžakpagu žehána , yáš otá`įga .

Žécen , įkjéwįcáštaš žécedušį eyáš , wıćó`įcáǵe dóm , žehágeja yá .

fathers advice

Aké žé , adé wómaǵikna .

Wahógumakíya .

" Micįkš , " eyá , " Togáda yanįktac " eyá .

Gá wıćóni nitáwa , žé , oyádebi cá óhą ya`ųkta .

Žé , wašįjubi žé ébikta , " eyá .

5

Įkjéwįcáštaci įš , yukábikta duká jónąbinąkta .

Makóce né ówaja wašįju ožúbina .

Wašįju žé uh nína caďémnihábic .

Wıyukąbišį , " eyá

Wašįju wó`ope , gáǵabic , " eyá , " wó`aš`age . "

10

Wó'ope owáš , teńńhiga gágabi .
Žená ús niyá'úk'úbic , " eyá .
Žécen duwéh , dagúh wó'ope , žéca onjjiyaga štén , dayá giksúya wó .
Dóhąni wó'ope žé , kijáksešj wó , " emągiya .
Wašįju ewįcagiyabi ca , wįyukįabišj nó .

15

Çadémnihábic .
Niyéš onįkte niwácį nó .
Niyúš'įyaya yuké nó , " emągiya .
Wašįju žécedubišj .
Dágu wįcóh'ąge wąží , én , nįbi aknúštąbikta , t'ábikta kóš , įdúh naháh ecú hįkna é t'ábi .

20

Žé nįš dagúh žécen wįcóh'ąge wąžíh én nįtikta snokyáya štén , yagínihą hįkna ecánuktešj .
Niyéš onįkte niwácį nó , " emągiya .
Wašįju ewįcagiyabi cá , maká né ožúbina , wąžíh , įknúhąna eyáš , dagúh edáhą ús , anįpa štén
dóhąni įtgóm apéšj wó .
Wanųh eštá nínań šiyákna hįkna , anįpe žé yakté štén ah owįcagaške tága én énįknağabi hįkna
wanįyedu dónągeja žén , nįknągabikta ,
Yacéyįkta nó .

25

Įštámniđe anį'ukta .
Çadénisįjįkte nó , " eyá .
Žedáhą cén , dóhąni wašįju wąžíh , ktéšj wó .
Gicízabi eštá gicį ecųšj wó , " emągiya .
Ženága .